

Könyvtárgépesítés, könyvtárépület

Könyvtárépítés, -berendezés

07/245

CHARENTREAU, Anne-Marie: Bibliothèques universitaires. Des ambitions et des attentes = Bull. Bibl. Fr. 52. tom. 2007. 1. no. 28-33. p. Bibliogr. lábjegyzetben.

Res. angol, német és spanyol nyelven

Egyetemi könyvtárak: tervek és elvárások

Egyetemi könyvtár; Könyvtárépület -egyetemi, főiskolai; Támogatás -pénzügyi -állami, hatósági

A cikk arra tesz kísérletet, hogy végigvezesse az olvasót 1989-től napjainkig a francia egyetemi könyvtárak épületeinek fejlődéstörténetén, mielőtt a 2007-2013 közötti új elképzelés és irányvonal követelményei szerint átalakítanák őket.

Néhányan már 1989-ben megkongatták a vészharangot az egyetemi könyvtárak állapotát illetően. Ez elsősorban a mennyiségi mutatókat érintette: az összes egyetemi könyvtár alapterületéből, a 630 ezer négyzetméterből 0,72 négyzetméternyi jutott egy egyetemistára. Egy könyvtári, olvasótermi férőhelyre pedig 18 hallgató. A helyzet a 90-es évekig szinte mit sem javult. Új könyvtár építése 1975-1990 között nem valósult meg, a pénzügyi keret minden évben csökkent, az egy hallgatóra jutó hely drasztikus méretűre, 0,48 m²-re csökkent.

Az Oktatási Minisztérium „Université2000” (U2000) programja 32 milliárd frank támogatást adott az egyetemi épületegyüttesek felújítására. Ebből három milliárdot 350 ezer négyzetméter új tér építésére kellett felhasználni. Mindez az előirányzott hat év helyett egy évtized alatt valósult meg. Az „U2000” programot egy újabb, az „U3M” = „A harmadik évezred egyeteme”

követte, amelynek 2000-2006 és 2007-2015-ig tartó szakaszaira 580 millió eurót biztosítottak a további fejlesztésekre. Ebből 170 millió euró Párizst illeti. Az előzetes helyzetfelmérések bizonyítják, hogy a Párizs környéki régió, az Ile de France könyvtárai igen elszomorító állapotban vannak: elavult épületek, elhanyagolt belső részek, szűk hely jellemzi őket. A felmérések szerint a francia kutatók 40%-a és négy egyetemista közül egy biztosan Párizsban vagy annak környékén dolgozik. Az ő könyvtári ellátásuk gyatra: nincs elegendő számú olvasótermi férőhely, kevés az olvasótermekben elhelyezett szabadpolcos könyvvállomány (9%). Az U3M program ezeknek a gondoknak a megoldásában segít.

2005-ben két nagy új egyetemi könyvtár (St. Quentin en Yveline 7800 m², Paris XII. – Créteil 3042 m²) nyitotta meg kapuit. 2007 az igazi átörös éve, amikor egymás után fejeződtek be az átalakítások, felújítások, vagy teljesen új építkezések. Közülük néhány: Paris VII – Denis Diderot, Sainte-Barbe, Bulac, Paris XIII stb.

Összességében mindegyikről elmondható, hogy minden elvárásnak megfelelnek: nemcsak az olvasói igényeket, hanem a technikai, gazdasági, környezetkímélő feladatoknak is elegendet tesznek. Egységesen kiemelhető az olvasók számára néhány fontos tulajdonságuk: nagyon kényelmesek, világosak, funkcionálisak, zajszűrők. Közöttük van olyan, amelyikben a tanítás és a szemináriumok számára is létesítettek egy külön helyiséget, termet (Mulhouse).

Az építészeti megoldás azonban nem minden. E könyvtárak számítógépesítése, magas szintű informatikai ellátottsága éppoly fontos. Természetes tehát, hogy itt is vannak gondok. Az U3M még ha megannyira jó programot is kínál, a kivitelezésbe hibák csúsznak. Ez leginkább a pénzügyi elszámolások és az építkezés terén történik: a megálmodott hatezer m² helyett három-

ezer épül, az előirányzott költséget jóval túllépik, mert elfelejtik kiszámolni az anyagköltségen túl a munkadíjat stb.

A program további erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy a még hetvenes években épült többi könyvtár – amelyek alapterülete több mint háromszázezer m²-t tesz ki –, valamilyen módon felújításra kerüljön még akkor is, ha ez hosszú távon megnehezíti a könyvtárlátogatók életét és nehezzé teszi a szolgáltatások zökkenőmentes biztosítását. De erre szükség van, mert az egyetemi könyvtárak biztonságossá, funkcionálissá és kényelmessé tétele ma már nemcsak vágyalom, hanem norma és kötelező elvárás.

(Pajor Enikő)

07/246

GLOSIENE, Audrone - PALEKAS, Rolandas - KRIVIENE, Irena: Le Centre de communication des savoirs de Vilnius. Une bibliothèque pour le XXIIe siècle = Bull.Bibl.Fr. 52.tom. 2007. 1.no. 58-62.p.

Res. angol, német és francia nyelven

Tudáskommunikációs központ Vilniusban: a 22. század könyvtára

Egyetemi könyvtár; Feladatkör; Könyvtáráépület -egyetemi, főiskolai

Vilniusban már 1570-ben megalapították azt a könyvtárat, amelyből kinőtt a mai egyetemi könyvtár. Több mint 430 év múltán, napjainkban ebből a könyvtárból születik meg az az új központ, amely a „Sunrise Valley” nevet viseli és a közeljövőben az egész litván főváros valamennyi egyetemi, tudományos és dokumentációs könyvtárát egyesíteni kívánja.

A vilnusi egyetemi könyvtár nemcsak Kelet-Közép Európa egyik legrégebbi intézménye, hanem az egyik leggazdagabb állományt is a magáénak tudhatja a maga több mint 5 millió különféle dokumentumával. Réginyomtatvány-gyűj-

teménye különösen nagy hírű: Aldus Manutius, az Elzevirek és Plantin nyomtatványai, 313 ősnymtatvány, sok ezer 16-17. századi atlasz, térkép gazdagítja az elhelyezésüket biztosító, küllemében ugyancsak pompázatos könyvtárrészt (<http://www.mb.vu.lt/uneso/index.htm>).

A legmodernebb tanítási technikákat és szellemet megvalósítani kívánó litván vezetés arra az elhatározásra jutott, hogy az egyetemi tanuláshoz és kutatáshoz olyan dokumentációs, kulturális keretet biztosít, amely az egyetemi képzés és a modern információs kor követelményeihez közelebb áll. Az új tudásközpont nem a régi értékek avított tárháza, nem is hagyományos könyvtár lesz: a hét napján napi 24 órában működő „Intelligencia Háza” az ismereteknek, a tudásnak, a kutatásnak, a kommunikációnak és az idejárók közösségének igazi központja lesz. A teljesen új épületet úgy tervezték, hogy virtuális dokumentációs központként is működhessen, ha a felhasználói igény ezt kívánja. Azaz „az ismeretbank” információi mindenki előtt ingyenesen nyitva állnak: bárkinek, bármikor, bármit – de minőségi szinten. A virtuális könyvtár tudásközpont része a kutatók igényeihez igazodik: tudás, kutatás, ismeretek, információk begyűjtése és szét-sugárzása, szociális és kulturális elvárások ki-elégítése.

Az élethosszig tartó tanulás (life long learning) szintén nagy hangsúlyt kap a központ munkájában. A gyakorlatban fogják megvalósítani, hogy mindenki, aki az egyetemhez valamilyen szállal kötődik, szabadon, egyenlő mértékben és bármikor hozzáférhessen az őt érdeklő információhoz.

A tudásközpont építészeti megoldása ezekhez az elképzelésekhez alkalmazkodik. Rolandas Palekas építészcsapata álmodta meg az egészet. Csak néhány nagy elvben egyeztek meg: környezetbarát, gazdaságos, kényelmes ugyanakkor barátságos legyen az épületegyüttes, amely Vilnius kevésbé urbanizált külvárosában kap helyet. Az olvasótermekből így a kilátás az egészen

közeli fenyőerdőre nyílik. A tervezők ügyeltek arra, hogy természetközeli, ún. „zöld” építészeti megoldásokkal dolgozzanak. A második nagy közös elv az volt, hogy a fejlődés gyors ütemét csak úgy lehet követni, ha tetszés szerint mozgatható, modulós szerkezetű az épület. A harmadik nagy elvárás az eredetiség volt. Vilnius naponta gyarapszik bankokkal, hivatalos üzleti, gazdasági épületekkel, de nagyon kevés a kulturális célokat szolgáló épülete. Ezért valami egyedit kellett alkotni. Olyat, ami harmonikusan illeszkedik a környezetbe, ugyanakkor intellektuális áthallások is jellemzik.

A központ 17 393 négyzetméter területen 450 ülőhelyet biztosít majd a felhasználóknak. Közel 4 millió kötetnek nyújt raktári elhelyezést, és 85 munkaállomást az ott dolgozóknak. Egy nagy központi tér fogja egyesíteni azt a három épületet, amelyek mindegyike egy-egy földszinti folyosóval kapcsolódik a centrumhoz. Az egyes épületek 3-5 szintesek lesznek és a föld alá is benyúlnak. A legmagasabb épület földszintjén konferenciaterem, könyvesbolt, büfé, kiállítási terem és néhány olvasószoza kap helyet. Az olvasótermeket az öt emelet között osztják szét. A négyemeletes épület egésze az olvasókat, míg a legkisebb csak a személyzetet fogja kiszolgálni. Az átköltözés után a régi könyvtár a klasszikus anyag őrzője és a művelődéstörténet historikus tanúja marad.

(Pajor Enikő)

07/247

SÉNÉ, Christophe: Le programme national des médiathèques de proximité, les „Ruches” = Bull.Bibl.Fr. 52.tom. 2007. 1.no. 88.p.

Res. angol, német és spanyol nyelven

Nemzeti program a kistérségi médiatárak fejlesztésére

Eszköztár; Feladatkör; Könyvtárápület; Községi könyvtár

Franciaországban 2003-tól él az a nemzeti program, amely a városi külterületek és a falusi környezetben élők médiatárainak, az ún. „Ruches”-ök, „kaptár”-ak modernizálását tűzte ki célul.

A mintegy ötszáz négyzetméter körüli kis kulturális helyek megálmodói elsősorban maguk a helyi közösségek. A könyvtárosok, az építészek, a kulturális szakemberek az ő elképzeléseiket is figyelembe veszik, amikor a minőségi építészeti megoldásokat próbálják az ún. hibrid könyvtári szolgáltatásokkal ötvözni. Napjainkra már több mint négyszáz ilyen elképzelés megvalósulásáról adott hírt a sajtó. La Chapelle-des Marais-ben egy régi parókiát alakítottak át, Saint-Seurin-sur Gironde-ban egy egészen új épület egyik teljes oldalfalát nyitották ki a környező zöldövezetre. A program szerint a belső terek magasságát ki kell használni. Ezeket úgy kell alakítani, hogy azok a könyvtár szolgáltatásait bővítsék: kiállítótermek, irodák, turisztikai, szociális és egyéb célra használható helyiségek kapnak itt otthont. A keretprogram szerint a kölcsönző és tájékoztató, konzultációs övezet a rendelkezésre álló terület 46%-át kell, hogy kitöltse. Külön helyet kell biztosítani a könyveknek, nem hagyományos dokumentumoknak, digitalizált és hangzó állományrészeknek. Mindehhez a hibrid könyvtárak széles tevékenységi köre társul: lakásra történő könyvszállítás, filmfesztivál, „irodalmi szalon”, műsoros rendezvények. Mindezek jól tükrözik a közönség, a felhasználó igényeit erőteljesen figyelembe vevő „kitágított könyvtári szolgáltatásokkal” bíró könyvtár koncepcióját. A sokfunkciójú könyvtári ellátás anyagi fedezetét nem egy keretből oldják meg. A helyi képviselők gondos odafigyeléssel előkészített anyagai kerülnek több minisztérium és önkormányzat testülete elé, ahol közös pénzügyi megoldásokat javasolnak és az így több helyről befolyó pénz lehetővé teszi az új típusú, állandóan fejlődő könyvtár fenntartását.

(Pajor Enikő)

07/248

HENNING, Wolfram: Kräfte bündeln, Bildung schaffen. Öffentliche Bibliothek und Volkshochschule unter einem Dach = BuB. 59.Jg. 2007. 1.no. 46-52.p. Bibliogr. láb-jegyzetben.

Közkönyvtár és felnőttoktatási központ egy épületben: egy német és egy osztrák példa

Felnőttoktatás; Könyvtárépület; Közérdekű tájékoztatás; Közművelődési könyvtár; Rendezvény

A közkönyvtárak és a felnőttképzési intézmények munkája között sok az átfedés. A szerző két példát ismertet, ahol két ilyen intézmény közös épületben egyesült: a vesztfáliai Unna városában működő Információs és Képzési Központ (Zentrum für Information und Bildung; ZIB) és Ausztriában a 2007 őszén megnyitott linzi Tudástörnyét (Wissensturm). Az egykori sörgyári épületben berendezett ZIB európai mérce szerint is példamutató. Létrehozásának fő célja az volt, hogy egy helyen nyújtson információt, szaktanácsadást, képzést, kommunikációs lehetőségeket és izgalmas rendezvényeket. Otthont ad többek között gyerekkönyvtárnak, fiatal felnőttek számára kialakított központnak, művészeti, tánc- és színházi stúdióknak, tanácsadókkal rendelkezésre álló tanulóközpontnak, kávéháznak, tájékoztató szolgálatnak és különböző képzési programoknak. A Tudástörny épülete már elkészült Linz központjában. A tervek szerint megnyílik benne a „Nyelvek és Interkulturális Találkozók Központja”, egy olvasásfejlesztési és irodalmi találkozóhely, egy média- és egy tanácsadási központ. A két ígéretes példa alapgon dolata nem új. Sikerük kulcsa az, hogy a könyvtár és a felnőttképzési intézmény ne áldozza fel hagyományos erősségeit egy közös profil jegyében, hanem a kölcsönösen hasznos együttélésre törekedjen.

(Autoref.)

Lásd még 182

Számítógép-szoftver

Lásd 190, 219

Elektronikus könyvtár

07/249

PHILLIPS, Margaret E. - KOERBIN, Paul: PANDORA, Australia's web archive. How much metadata is enough? = J.Internet Cat. 7.vol. 2004. 2.no. 19-33.p. Bibliogr. jegyzetekben.

A PANDORA, Ausztrália webarchívuma. Mennyi metaadatra van szükség?

Elektronikus könyvtár; Gépi dokumentumleírás; Megőrzés

[A forrás-folyóirat az alábbi címen szerezhető be:
HAWORTH DOCUMENT DELIVERY CENTER,
Haworth Press, Inc., 10 Alice Street, Binghamton, N. Y. 13904]

Az ausztrál webarchívum, a PANDORA a nemzeti könyvtár és kilenc másik könyvtár együttműködésével épül, az előkészületi-tervezési munkálatok a 90-es évek közepén indultak. Az archívum gyarapítási, kezelési és tárolási teendőit a PANDORA Digital Archiving System (PANDAS) végzi, 3. verziójának üzembe állítását 2006-ra tervezték.

A PANDORA szelektív archívum, gyűjtőkörét és a válogatás módját irányelvek szabályozzák. A gyarapítás elsődleges és előnyben részesített formája a robottal történő begyűjtés. Az egyes forrásokat egyénileg értékelik, minőségüket ellenőrzik. A dokumentumokat állandó azonosítókkal látják el, eltávolításukra az archívumból csak kivételes esetekben kerülhet sor. A PANDAS megfelelő funkciójának fejlesztése napirenden van. A szerzői jogi tárgyalásokat nem az egyes szerzőkkel, hanem a kiadókkal folytatják le. Az adminisztratív, leíró, állományvédelmi és

szellemi tulajdonra vonatkozó metaadatok egy részét automatikusan generálják, illetve gyűjtik be, de jelentős részét a könyvtáros munkatársaknak kell előállítaniuk. A dokumentum regisztrálását követően minimális leíró adatokat visznek be, és 1-3 tárgyi feltáró kategóriát rendelnek a dokumentumhoz. Az adminisztratív metaadatok kitérhetnek a begyűjtési nehézségekre stb. Az ausztrál nemzeti könyvtár aktív szerepet vállal a metaadatokkal kapcsolatos kutatások és nemzetközi szabványosítási törekvések területén.

A webes források (monográfiák, időszaki és integrálódó kiadványok) katalogizálása, amely meglehetősen időigényesnek bizonyult, a Voyager könyvtári rendszerben történik. Az adatokat feltöltik a nemzeti bibliográfia adatbázisába (ANBD) is. A Digitális archiválási osztály mellett a PANDORA munkálataiba újabban bekapcsolódott a Kormányzati dokumentumok letéti részlege, az Ausztrál időszaki kiadványok részlege és a Kötelezpéldány-részleg is. A PANDORA archívum saját elektronikus katalogizálási kézikönyvvel rendelkezik. A rekordokban két elektronikus lelőhelyet rögzítenek (856-os MARC mező): a kiadó honlapját és az archivált változatát. A részletes rendszerkövetelményeket nem a katalógusrekordban, hanem külön megjegyzésben adják meg. A webhelyekről szóló rekordoknál az 520-as MARC mezőben adnak tájékoztatást a tartalom jellegéről. A PANDAS rekord tartalmazza a Dublin Core metaadatokat is.

A PANDORA esetében sikerült a munkálatok finanszírozását az ausztrál állam által (a hagyományos gyarapításra és feldolgozásra) biztosított keretből megoldani. A szelektív archiválás munkálgényes feladat, és magasak az egy tételre fordított költségek. Az ausztrál nemzeti könyvtár igényes munkát végez (dinamikus és statikus dokumentumokat egyaránt archiválnak, minden címhez külön katalógustételt állítanak elő, a rekordok teljességét, minőségét ellenőrzik). Ha a növekvő személyzeti és egyéb költségek fedezése a statikus pénzügyi keretek miatt veszélybe kerül, felmerül a gépi dokumentumleírás és az

automatizált minőségellenőrzés mint megoldás. A PANDAS 3. verziójától a webes kiadványok és metaadataik batch üzemmódú begyűjtését és a hatékonyság növelését várják.

(Hegyközi Ilona)

07/250

HILTUNEN, Eeva: The ELEF project of Eastern Finland. A pioneer in library cooperation = Scand.Public Libr.Q. 2005. 3.no. 16-19.p.

Az ELEF projekt Kelet-Finnországban: úttörő vállalkozás a könyvtárak közötti együttműködésben

Digitalizálás; Együttműködés -belföldi; Elektronikus könyvtár

A digitalizálás új beszerzési és elosztási formákat tesz lehetővé, melyekben a könyvtári dokumentumokat elektronikusan továbbítják. Finnországban a FinElib minden könyvtártípus számára biztosítja ezeket, a „Nelli” (National Electronic Library Interface) portál (<http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/nelli.html>) pedig összegyűjti az elektronikus anyagokat minden könyvtár számára visszakereshető formában. A nemzeti digitalizálási program keretében minden könyvtár kérésére digitalizálnak különböző dokumentumokat és a Nemzeti Könyvtár által vezetett projekt lehetővé teszi a könyvtárak együttműködését is. A digitalizálási politikát egy olyan jelentésben tették közzé, mely a kulturális örökség információs társadalomban betöltött szerepéről szólt. A feladatok végrehajtásához sokoldalú együttműködésre van szükség többek között a feldolgozásban, közös szabványok kialakításában stb. Az elvégzendő munka mennyiségét és az egyes dokumentumok prioritását egy minden könyvtárnak elküldött kérdőív kérdéseire adott válaszok alapján határozták meg. A tervek szerint a projektben meghatározott feladatokat 2010-ig kell befejezni.

Az ELEF (Electronic Library of Eastern Finland

– Kelet-finnországi Elektronikus Könyvtár) projekt tulajdonképpen az említett nemzeti program előzményének tekinthető, 2000 és 2003 között valósították meg az EU segítségével. A programban az érintett tartományi könyvtárakon és a rajtuk keresztül bevont közkönyvtárakon kívül részt vettek az egyetemi és főiskolai könyvtárak is.

A közös munka egyik fontos területe volt a szakmai ismeretek színvonalának növelése. Erre nagy szükség is volt, hiszen – mint az egy felmérésből kiderült – az információs társadalommal, az elektronikus publikálással, a virtuális könyvtárakkal kapcsolatos ismeretek meglehetősen hézagosak voltak a résztvevők körében. A hiányosságokat tanfolyamok szervezésével kellett pótolni, melyek egyik eredménye volt egy működő szakértői hálózat létrehozása. Ezzel párhuzamosan többek között internetes oktatási anyagok készítésével, nyílt oktatási napok szervezésével az olvasók és támogatók könyvtárhasználati ismereteit is növelték. Több könyvtárban számítógépes osztálytermeket hoztak létre, korszerűsítették a számítógépparkot. Négy regionális adatbázist hoztak létre, melyekben Kelet-Finnország egy-egy vidékére vonatkozó könyvek, újságcikkek, térképek, egyéb helytörténeti anyagok kaptak helyet. Az egyik Koivikko nevű, Észak-Karéliáról szóló adatbázis anyagát nagyrészt a Joensuu-i városi könyvtár biztosította. A jelenleg mintegy 20 ezer tételből álló és évente kb. 1000 tétellel gyarapodó adatbázis a Ladoga tóról és a vidék kultúrájáról tartalmaz értékes publikációkat (<http://www.jns.fi/palvelut/kirjasto/> "Koivikko"/tieto.htm). A másik három adatbázis Észak-Savo, Kainuu és Dél-Savo vidékéről szóló dokumentumokat tartalmaz. Az utóbbi létrehozásában a mikkeli városi könyvtár és a tartományi könyvtár adta az adatbázis anyagának oroszlanrészét (<http://www.esavo.info>).

A Nelli biztosítja, hogy az olvasók és könyvtárak részéről érkező információs kérdések eljussanak a megfelelő regionális adatbázisba, és lehetővé teszi, hogy az egyes régiók anyagai közös felületen legyenek visszakereshetők.

A projekt befejezése után kérdőíves felmérés keretében vizsgálták, hogy a részt vevő könyvtárak mennyire tartják sikeresnek a megvalósítást, milyen nehézségekkel kellett szembenézniük, és hogyan folytatódjon az együttműködés. A megkérdezett intézmények egyértelmű sikernek tartották a könyvtárak és más résztvevők közötti szakértői hálózat megalakulását, és igen pozitívan ítélték meg a különböző szektorokhoz tartozó könyvtárak közötti dialógust is. Az ELEF-ről szóló végső jelentés megállapítja, hogy a könyvtári hálózat és együttműködés fejlesztésének fő célja az volt, hogy a szolgáltatások és erőforrások szétszórásával növeljék a kisebb intézmények versenyképességét. A létrehozott adatbázisok segítségével megszűnnek az adminisztratív határok a különböző szintű könyvtárak között, és az olvasói igényeknek megfelelő információs szolgáltatások kialakítása válik lényegessé. A könyvtárlátogatók manapság egyre gyakrabban a könyvtáron kívül találják meg a számukra szükséges dokumentumokat, ezért nagy szükség van a nem könyvtári intézményekkel való együttműködésre is.

(Dévai Péter)

07/251

BROWN, Beverly - FOUND, Cynthia - McCONNEL, Merle: Federal Science eLibrary Pilot. Seamless, equitable desktop access for Canadian government researchers = *El.Libr.* 25.vol. 2007. 1.no. 8-17.p.

Szövetségi tudományos e-könyvtári kísérleti projekt. Zökkenőmentes, egyenlő hozzáférés e-folyóiratokhoz a kanadai kormányzat kutatói számára

Elektronikus folyóirat; Elektronikus könyvtár; Hivatali könyvtár; Tájékoztatás -orvostudományi; Tájékoztatás -természettudományi és műszaki

A tanulmány bemutatja a szövetségi tudományos e-könyvtár kísérleti projektjét, amelynek célja annak felmérése, hogyan hat a kanadai kormányzat kutatóira, ha zökkenőmentesen, egyen-

lően férnek hozzá természettudományi, műszaki és orvostudományi elektronikus magfolyóiratok nagyobb köréhez. Ezt a projektet az országos természettudományi és műszaki könyvtárak stratégiai szövetsége támogatja annak érdekében, hogy 22 ezer kanadai tudós, politikai elemző és döntéshozó számára jobb információelérést biztosítson. A projektet úgy tervezték, hogy képes legyen a kísérleti helyeken az e-folyóiratokhoz való jobb hozzáférés előnyeinek értékelésére, és a központi digitális archívumhoz való kapcsolódás hálózati kapacitásának tesztelésére.

A kísérlet folyamán három kormányzati hely 500 használója számára, akik korábban korlátozottan fértek hozzá elektronikus forrásokhoz, 12 héten

keresztül teljes szövegű elérést nyújtottak egy több mint 3000 e-folyóiratot tartalmazó digitális archívumhoz. Kérdőívek, távkonferenciák, használati statisztikák és e-mail útján gyűjtötték össze a kutatók reagálását és tapasztalatait.

A kísérletben részt vevők szerint jelentősen csökkent az információ megtalálására és ellenőrzésére fordított idő. Az így megtakarított időt más tevékenység végzésre használták fel, például kutatásra, laboratóriumi munkálatokra, kéziratkészítésre, lektorálási munkára és szakirodalomolvasásra. Úgy vélték, a saját számítógépükről történő jobb hozzáférés pozitívan befolyásolta munkavégzési képességüket.

(Autoref.)

Lásd még 161, 183

Kapcsolódó területek

Kiadói tevékenység

07/252

KUREK, Kasia - GEURTS, Peter A.Th.M. - ROOSENDAAL, Hans E.: The split between availability and selection. Business models for scientific information, and the scientific process? = Inf.Serv.Use. 25.vol. 2006. 4.no. 271-282.p. Bibliogr. 13 tétel.

A hozzáférhetőség és a kiválasztás külön kezelése. Üzleti modell a tudományos tájékoztatáshoz, és a tudományos folyamat?

Előszerményezés; Gazdaságosság -könyvtárban; Hozzáférhetőség; Modellálás; Tájékoztatás

A tudományos információhoz való nyílt hozzáféréstől szóló Berliini Nyilatkozat nyomán megélnéül az üzleti modellekről, elsősorban a nyílt hozzáférés üzleti modelljéről folytatott vita. Az üzleti modell a definíció szerint a tulaj-

donjogok meghatározott elosztása. Ennél fogva a tudományos információ valamely üzleti modelljénél abból szokás kiindulni, hogy annak a kutatást folytató intézmény, illetve a kiadó mint közvetítő számára nyújtott kereskedelmi haszon kívül mindenekelőtt a tudományos kutatás számára kell hozzáadott értéket termelnie, mégpedig fenntartható módon. A tudományos információ, a tudomány lételeme tehát nem végtermék, hanem közbülső termék, amely a tudomány részéről alapos ellenőrzésnek van kitéve. Ennek érdekében pedig köztulajdonként széles körben, a használó választásától függően hozzáférhetőnek kell lennie.

Alapvetően kétféle üzleti modell merül fel: a hozzáadott értéket központba állító, és azt a használó választásával mérő előfizetéses modell, valamint a széles körű hozzáférést hangsúlyozó nyílt hozzáférésű (open access) modell. Mindkettőben a tudományos közösség a befektető, de míg az előbbi, fogyasztói típusú modell az információt inkább elkülöníti a tudományos élettől,